

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

 О.Б. Жильцов
20 14 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історико-туристична географія України

Спеціальність 8.02030201 «Історія»

Інститут суспільства

2014–2015 навчальний рік

УДК ---

ББК ---

Історико-туристична географія України. Робоча навчальна програма. – К.:
Видавництво «Університет» КУ імені Бориса Грінченка, 2014. – 30 с.

Укладач:

- Гольцов А. Г., кандидат географічних наук, доцент кафедри історії України

Рецензенти:

- Бернадський Б.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Міжрегіональної Академії управління персоналом
- Іванюк О.Л., старший викладач кафедри історії України КУ ім. Бориса Грінченка

УДК ---

ББК ---

© Гольцов А.Г., 2014 р.

© КУ імені Бориса Грінченка,
2014 р.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ	7
III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	8
IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРИКО-ТУРИСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»	9
V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРИКО-ТУРИСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»	20
VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	21
VII. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ	22
VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ	26
IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історико-туристична географія України» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою історії України Інституту суспільства на основі ОПП відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України «Про перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» (лист № 1/9-736 від 06.12. 2007 р.)

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в Київському університеті імені Бориса Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Історико-туристична географія України» належить до вибіркових дисциплін циклу природничо-наукової, професійної та практичної підготовки, 3.2. – дисциплін за вибором студента.

Зв'язок з іншими дисциплінами: важливою умовою вивчення дисципліни «Історико-туристична географія України» є наявність знань з курсів, вивчалися на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр»; у процесі навчання в магістратурі наявні міжпредметні зв'язки з дисциплінами: «Історія України», «Історія української культури», «Основи менеджменту», «Основи історичного туризму», «Методика екскурсійної роботи», «Історичне пам'яткознавство», «Країнознавство». Дисципліна забезпечує базові теоретичні знання та практичні навички з історико-туристичної географії України. Вивчення цього курсу має важливе значення для формування наукового світогляду студентів і майбутньої професійної діяльності фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» зі спеціальності «Історія».

Навчальна дисципліна «Історико-туристична географія України» має своїм **завданням** вивчення:

- основних понять туристичної та рекреаційної географії;
- основних понять історико-туристичної географії;
- географічних аспектів розвитку історичного туризму в Україні;
- основних ресурсів для розвитку історичного туризму в регіонах України;
- географічних аспектів розвитку історичного туризму в регіонах України;
- особливостей розвитку історичного туризму в окремих місцевостях і туристичних центрах України.

Мета – на основі сучасних наукових розробок і інформаційних даних сформуванати у свідомості студентів базові знання щодо територіальної організації історичного туризму в Україні.

Знання. Опанувавши курс «Історико-туристична географія України», студент має знати:

- основні поняття сучасної географії історичного туризму;
- розвиток історичного туризму в Україні в цілому та окремих регіонах;
- провідні географічні фактори, що впливають на розвиток історичного туризму в Україні;
- територіальну організацію історичного туризму в Україні;
- проблеми і перспективи розвитку історичного туризму в Україні в цілому, окремих регіонах та місцевостях;
- географію значних історичних пам'яток та визначних місць у регіонах України.

Навчальні результати / досягнення: студенти набувають уміння та навички:

1. виявляти основні географічні передумови розвитку історичного туризму;
2. аналізувати вплив окремих географічних факторів на розвиток історичного туризму в Україні;
3. з'ясовувати конкретні географічні передумови і фактори формування історичного туризму в окремих регіонах і місцевостях України;
4. виявляти основні проблеми розвитку історичного туризму в Україні в цілому, окремих регіонах та місцевостях;
5. визначати перспективи історичного туризму в окремих регіонах і туристичних центрах України.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них:

- лекції – 12 год.;
- семінарські заняття – 12 год.;
- індивідуальна робота – 4 год.;
- самостійна робота – 40 год.;
- модульний контроль – 4 год.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Історико-туристична географія України

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: 3 кредити	Шифр та назва напрямку: 0203 Гуманітарні науки	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): <i>вибір студента</i>
Кількість змістовних модулів: 3 модулі	Шифр та назва спеціальності: 8.02030201 «Історія»	Рік підготовки: 1 Семестр: I
Загальний обсяг дисципліни: 108 годин	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Магістр».	Аудиторні заняття: 32 год. З них: Лекції: 12 год. Семінарські заняття: 12 год. Індивідуальна робота: 4 год. Самостійна робота: 40 год.
Кількість тижневих годин: 2 години		Модульний контроль: 4 год. Вид контролю: екзамен

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Використані скорочення:

- ✓ лекції (Л);
- ✓ семінарські заняття (СЗ);
- ✓ практичні заняття (ПЗ);
- ✓ індивідуальна робота (ІР);
- ✓ самостійна робота (СР);
- ✓ підсумковий контроль (ПК);
- ✓ аудиторні заняття (А);
- ✓ разом (Р).

	Назви розділів	Р	А	Л	СЗ	ПЗ	ІР	СР	ПК	СК
Змістовий модуль І.										
Теоретичні засади історико-туристичної географії України										
1	Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України	11	4	2	2			7		
2	Тема 2. Історико-туристична географія України, її розвиток	12	5	2	2		1	7		
3	Тема 3. Географія ресурсів для історичного туризму в Україні	13	7	2	2		1	6	2	
	Разом	36	16	6	6		2	20	2	
Змістовий модуль ІІ										
Історико-туристична географія Західної та Правобережної України										
4	Тема 4. Карпатський регіон	12	5	2	2		1	7		
5	Тема 5. Волинь	11	4	2	2			7		
6	Тема 6. Поділля	13	7	2	2		1	6	2	
	Разом	72	16	6	6		2	20	2	36
	Разом за навчальним планом	108	32	12	12		4	40	4	36

**V. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРИКО-ТУРИСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»**

**Змістовий модуль I. Теоретичні засади історико-туристичної
географії України**

Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України

Тематичний план:

1. Поняття про туристичну та рекреаційну географію
2. Об'єкт і предмет туристичної географії України
3. Поняття про історико-туристичну географію
4. Основні методи досліджень в історико-туристичній географії

Основні поняття теми: туристка, туризмознавство, туризмологія, туристична географія, рекреаційна географія, туристичні ресурси, рекреаційні ресурси, туризм, пізнавальний туризм, екскурсійний туризм, історико-туристична географія, історико-туристичний територіальний комплекс, порівняльний метод, соціально-психологічні методи, математико-статистичні методи, таксонування, системний підхід.

**Тема 2. Історико-туристична географія України, її
розвиток**

Тематичний план:

1. Виникнення і розвиток туризму в Україні
2. Основні етапи дослідження сфери туризму в Україні
3. Виникнення і розвиток туристичної та рекреаційної географії в Україні
4. Становлення і розвиток історико-туристичної географії в Україні

Основні поняття теми: мандрівництво, релігійний туризм (прочанство), туристичний клуб, профспілковий туризм, історичний туризм, історико-культурний туризм, археологічний туризм, воєнно-історичний туризм, релігійно-історичний туризм, меморіальний туризм, етнографічний туризм, комплексні історико-туристичні дослідження, міждисциплінарний підхід.

**Тема 3. Географія ресурсів для історичного туризму в
Україні**

Тематичний план:

1. Ресурси для історичного туризму
2. Ресурсна база для історичного туризму в Україні
3. Правові основи збереження ресурсної бази для історичного туризму в Україні
4. Розміщення ресурсів для історичного туризму в Україні
5. Туристична інфраструктура в Україні

Основні поняття теми: історико-туристичний потенціал, культурна спадщина, історичний пам'ятник, історичне (визначне) місце, історичне місто, історико-культурний заповідник, музеї (загальноісторичні, археологічні, меморіальні, етнографічні, військово-історичні, історико-культурні, краєзнавчі), скансен, фортеця, замок, оборонний монастир, міські укріплення, історико-туристичне районування, туристична інфраструктура.

Плани семінарських занять

Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України

Питання для обговорення:

1. Поняття про туристичну та рекреаційну географію
2. Об'єкт і предмет туристичної географії України
3. Поняття про історико-туристичну географію
4. Основні методи досліджень в історико-туристичній географії

Література

Основна

1. Закон України «Про туризм» № 325/95 від 15 вересня 1995 р. (Редакція Закону 1282-IV від 18 листопада 2003 р.).
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 344 с.
4. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
5. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.
7. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
8. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
9. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К: Знання, 2008. – 390 с.
10. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.

Додаткова

11. Басюк Д.І. Основи туризмології: Навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 204 с.
12. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. – К.: Палітра, 1998. – 120 с.
13. Ільїна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. – Луцьк: Терен, 2004. – 104 с.

14. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
15. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології: Навч. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
16. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2004. – 268 с.
17. Сажнева Н.М. Рекреаційна географія: Навч. посіб. – Мелітополь: Люкс, 2008. – 329 с.
18. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2008. – 264 с.
19. Тімець О.В., Совгіра С.В. Основи рекреаційної географії: Природа, ресурсний потенціал регіонів: Навч. посіб. – К.: Наук. світ, 2005. – 253 с.

Тема 2. Розвиток історико-туристичної географії України

Питання для обговорення:

1. Виникнення і розвиток туризму в Україні
2. Основні етапи дослідження сфери туризму в Україні
3. Виникнення і розвиток туристичної та рекреаційної географії в Україні
4. Становлення і розвиток історико-туристичної географії в Україні

Література

Основна

1. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 344 с.
2. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
3. Остапчук В.В. Історія туризму: Навч. посіб. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 143 с.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.
5. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
6. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
7. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К: Знання, 2008. – 390 с.
8. Федорченко В.К., Дьорова Т.Л. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 195 с. (у бібліотеці КМПУ)

Додаткова

9. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти / Ред. О.І. Лугова. – К., 2002. – 162 с.
10. Круль В.П. Краєзнавство: регіональний огляд: Конспект лекцій; Ч. 1-3. – Чернівці: ЧНУ, 2001-2003.
11. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.

12. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології: Навч. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
13. Сажнева Н.М. Рекреаційна географія: Навч. посіб. – Мелітополь: Люкс, 2008. – 329 с.
14. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.
15. Українське краєзнавство: сторінки історії / Дем'янчук Г.С., Дем'янчук Б.Г., Дем'янчук А.Г. та ін. – К.: Просвіта, 2006. – 296 с.
16. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2005. – 320 с.
17. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: КНТ, 2006. – 296 с.

Тема 3. Географія ресурсів для історичного туризму в Україні

Питання для обговорення:

1. Ресурси для історичного туризму
2. Ресурсна база для історичного туризму в Україні
3. Правові основи збереження ресурсної бази для історичного туризму в Україні
4. Розміщення ресурсів для історичного туризму в Україні
5. Туристична інфраструктура в Україні

Література

Основна

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-ІП від 8 червня 2000 р. (Редакція Закону № 2245-IV від 16 грудня 2004 р.).
2. Закон України «Про туризм» № 325/95 від 15 вересня 1995 р. (Редакція Закону 1282-IV від 18 листопада 2003 р.).
3. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
4. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 344 с.
5. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.
7. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
8. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
9. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.

Додаткова

10. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти / Ред. О.І. Лугова. – К., 2002. – 162 с.
11. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. – Донецьк: Юго-Восток, 2001. – 269 с.

12. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
13. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
14. Основні тематичні напрями туристично-екскурсійних маршрутів України. – К., 2006. – 192 с.
15. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навч. посіб. – К: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
16. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. – К., 2002. – 256 с.
17. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.

Змістовий модуль II. Історико-туристична географія Західної та Правобережної України Тема 3. Карпатський регіон

Тематичний план:

1. Географія ресурсів для історичного туризму в Карпатському регіоні
2. Львівщина
3. Івано-Франківщина
4. Закарпаття
5. Північна Буковина

Основні поняття теми: готичний стиль, Просвітництво, Львів – історико-архітектурний заповідник, Ринкова площа, храм Св. Юра, історико-культурний заповідник «Личаківський цвинтар», «Золота підкова» Львівщини, історико-культурний заповідник «Тустань», музей-заповідник «Золочівський замок», історико-архітектурний заповідник «Жовква», музей-заповідник «Олеський замок», Белз – історико-культурний заповідник, історико-культурний заповідник «Нагуєвичі», Дрогобич, Івано-Франківськ, національний заповідник «Давній Галич», Косів, меморіали ОУН-УПА, замкове «намисто» Закарпаття, Ужгород, Невицький замок, Мукачево (Паланок), Берегово, Хуст, Чернівці, історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця», Кіцмань.

Тема 4. Волинь

Тематичний план:

1. Географія ресурсів для історичного туризму на теренах Волині
2. Волинська область
3. Рівненщина
4. Житомирщина

Основні поняття теми: городища, монастирі, храми, Луцький історико-культурний заповідник, історико-культурний заповідник «Володимир», Святогірський монастир, Жидичинський монастир, Ковель, меморіали ОУН-УПА, історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви», «Козацькі могили», Дубно – історико-культурний заповідник, форт

Тараканів, Острог – історико-культурний заповідник, Дермань, Корець, Гоща, Житомир, Новоград-Волинський, Троїцький монастир, Овруч, Бердичів.

Тема 5. Поділля

Тематичний план:

1. Географія ресурсів для історичного туризму на Поділлі
2. Тернопільщина
3. Хмельниччина
4. Вінниччина

Основні поняття теми: Кременецько-Почаївський історико-архітектурний заповідник (Кременець, Почаївська лавра), Збараж – історико-архітектурний заповідник, Бережани – історико-архітектурний заповідник, Бучач, Яблунівка, Буданів, Тернопіль, Золотий Потік, Вишневець, Микулинці, Скала-Подільська, Теревовля, Кам'янець-Подільський – історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» (близько 100 пам'яток), Сатанів, історико-культурний заповідник «Самчики», Старокостянтинів, історико-культурний заповідник «Меджибіж», Білогір'я, Летичів, Ізяслав, Зіньків, скельний монастир, історико-культурний заповідник «Буша», Ладів, Вінниця, Бар, Вороновиця, Тульчин, Хмільник, Муровані Курилівці.

Плани семінарських занять Тема 2. Карпатський регіон

Питання для обговорення:

1. Географія ресурсів для історичного туризму в Карпатському регіоні
2. Львівщина
3. Івано-Франківщина
4. Закарпаття
5. Північна Буковина

Література

Основна

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
2. Івченко А.С. Вся Україна: Путівник. – К.: Картографія, 2008. – 655 с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 344 с.
4. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
5. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.

7. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
8. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
9. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К: Знання, 2008. – 390 с.
10. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.

Додаткова

11. Круль В.П. Краєзнавство: регіональний огляд: Конспект лекцій; Ч. 1-3. – Чернівці: ЧНУ, 2001-2003.
12. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
13. Основні тематичні напрями туристично-екскурсійних маршрутів України. – К., 2006. – 192 с.
14. Пам'ятки України: Історія та культура. Науково-популярний ілюстрований часопис / Голов. ред. А. Серіков. – К., 1996. – 144 с.
15. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навч. посіб. – К: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
16. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Туристичний комплекс Карпатського регіону України: Монографія. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 440 с.
17. Трубочанінов С.В. Країна замків і фортець. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 56 с.

Тема 3. Волинь

Питання для обговорення:

1. Географія ресурсів для історичного туризму на теренах Волині
2. Волинська область
3. Рівненщина
4. Житомирщина

Література

Основна

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
2. Івченко А.С. Вся Україна: Путівник. – К.: Картографія, 2008. – 655 с.
3. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
4. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
5. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.
6. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.

7. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
8. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К: Знання, 2008. – 390 с.
9. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.

Додаткова

10. Волинь моя / Голов. ред. М. Сорока. – К.: Київська правда, 2001. – 287 с.
11. Денисюк В.Т. Волинь: Події. Факти. Цифри. Туристичні маршрути: Історико-краєзнавчий нарис. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – 109 с.
12. Круль В.П. Краєзнавство: регіональний огляд: Конспект лекцій; Ч. 1-3. – Чернівці: ЧНУ, 2001-2003.
13. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
14. Основні тематичні напрями туристично-екскурсійних маршрутів України. – К., 2006. – 192 с.
15. Павлов В.І., Черчик Л.М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 122 с.
16. Пам'ятки України: Історія та культура. Науково-популярний ілюстрований часопис / Голов. ред. А. Серіков. – К., 1996. – 144 с.
17. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ – початку ХХІ ст. – Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2005. – 600 с.
18. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навч. посіб. – К: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
19. Трубочанінов С.В. Країна замків і фортець. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 56 с.

Тема 4. Поділля

Питання для обговорення:

1. Географія ресурсів для історичного туризму на Поділлі
2. Тернопільщина
3. Хмельниччина
4. Вінниччина

Література

Основна

1. Івченко А.С. Вся Україна: Путівник. – К.: Картографія, 2008. – 655 с.
2. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
3. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.

5. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
6. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с.
7. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – К: Знання, 2008. – 390 с.
8. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.

Додаткова

9. Ільїна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. – Луцьк: Терен, 2004. – 104 с.
10. Круль В.П. Краєзнавство: регіональний огляд: Конспект лекцій; Ч. 1-3. – Чернівці: ЧНУ, 2001-2003.
11. Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конференції / Відп. ред. Л.В. Баженов. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 512 с.
12. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
13. Основні тематичні напрями туристично-екскурсійних маршрутів України. – К., 2006. – 192 с.
14. Пам'ятки України: Історія та культура. Науково-популярний ілюстрований часопис / Голов. ред. А. Серіков. – К., 1996. – 144 с.
15. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ – початку ХХІ ст. – Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2005. – 600 с.
16. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навч. посіб. – К: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
17. Трубочанінов С.В. Країна замків і фортець. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 56 с.

**V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРИКО-ТУРИСТИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»**

Разом: 108 год. З них: лекції (12 год.), семінарські заняття (12 год.), індивідуальна робота (4 год.),

самостійна робота (40 год.), модульний контроль (4 год.)

Модул і (назва, бали)	Змістовий модуль I Основні засади історико-туристичної географії України			Змістовий модуль II Історико-туристична географія Західної та Правобережної України		
	Лекції (теми, бали)	Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України (1 бал)	Тема 2. Історико-туристична географія України, її розвиток (1 бал)	Географія ресурсів для історичного туризму в Україні (1 бал)	Тема 4. Карпатський регіон (1 бал)	Тема 5. Волинь (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України (1 бал)	Тема 2. Розвиток історико-туристичної географії в Україні (1 бал)	Географія ресурсів для історичного туризму в Україні (1 бал)	Тема 4. Карпатський регіон (1 бал)	Тема 5. Волинь (1 бал)	Тема 6. Поділля (1 бал)
СР (бали)	15			15		
ІНДЗ (бали)	30					
Реферати (бали)	15			15		
Поточний контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарі - 10					
Модульний контроль (бали)	<i>Модульна контрольна робота - 25</i>			<i>Модульна контрольна робота - 25</i>		
Модульний контроль	<i>Екзамен - 40</i>					

Шкала оцінювання

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 - 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82-89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75-81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35-59 балів	Незадовільно
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34 балів	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

№	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю
1.	Відвідування лекцій	1
2.	Відвідування практичних (семінарських занять)	1
3.	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5
4.	Робота на практичному (семінарському) занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії та інше)	Всього 10, в тому числі за видами
5.	ІНДЗ	30
6.	Опрацювання фахових видань (в тому числі першоджерел)	10
7.	Написання реферату	15
8.	Виконання модульної контрольної роботи	25

VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I			
Теоретичні засади історико-туристичної географії України			
Тема 1. Туристична та рекреаційна географія України (7 год.)	1. Історична туризмологія 2. Рекреалогія: сучасний розвиток наукової дисципліни 3. Рекреаційна географія: основні напрями досліджень	5	2
Тема 2. Розвиток історико-туристичної географії в Україні (7 год.)	1. Розвиток історичного туризму на Галичині в кінці XIX – на початку XX ст. 2. Сучасна історико-туристична географія в Львівському університеті 3. Сучасна історико-туристична географія в Київському університеті ім. Т. Шевченка	5	2
Тема 3. Ресурси для історичного туризму (6 год.)	1. Географія релігійно-історичного туризму в Україні 2. Скансени як об'єкти історичного туризму 3. Історико-туристичне районування України: різні підходи 4. Економічна інфраструктура для туризму в Україні	5	3
Разом: 20 год.		15	
Змістовий модуль II			
Історико-туристична географія Західної та Правобережної України			
Тема 3. Карпатський регіон (7 год.)	1. Географія історичного туризму на Покутті 2. Етнографічний туризм у Закарпатті 3. Географія історико-туристичної інфраструктури в Карпатах	5	4
Тема 5. Волинь (7 год.)	1. Географія пам'яток Другої світової війни на Волині 2. Етнографічний туризм на Волині 3. Розвиток історико-туристичної індустрії на Південній Волині	5	3
Тема 6. Поділля (6 год.)	1. Географія пам'яток неоліту на Поділлі 2. Пам'ятки національної революції XVII ст. на Поділлі 3. Історичний туризм у Кременці	5	6
Разом: 20 год.		15	
Разом: 40 год.	Разом: 30 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Мета ІНДЗ: засвоєння студентами основного матеріалу дисципліни та опанування форм самостійної науково-дослідної роботи.

Зміст ІНДЗ: відображає зміст тем дисципліни.

Види ІНДЗ та система їх оцінювання:

- тематичний реферат(30 балів);
- мультимедійний проект (30 балів);
- реферування літератури (30 балів)
- формування джерельної бази та бібліографії з проблематики історико-культурного туризму (30 балів).

1. Формою самостійної роботи студентів є підготовка **тематичного реферату** (теми вказані нижче) на відповідну тему з курсу «Історико-туристична географія України». Обсяг реферату має бути в межах 15–17 сторінок машинописного тексту на одній сторінці аркуша білого паперу формату А 4 (крім списку літератури та додатків).

Усі розділи й підрозділи реферату мають бути виділені заголовками та в разі потреби підзаголовками й відображені в плані.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: лівий – 25 мм; правий – 10 мм; верхній – 20 мм; нижній – 25 мм. У машинописному варіанті тексту на сторінці розміщується не більше 28–30 рядків по 57–60 знаків у кожному з них.

Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому цифра 1 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 2 і далі за порядком.

Розділи нумеруються арабськими цифрами, а підрозділи або параграфи – цифрою розділу і підрозділу через крапку (наприклад, 2.1).

Укладаючи список використаної літератури слід дотримуватись вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу належить розташувати в алфавітному порядку авторів (назв) творів. Бібліографічні записи у «Списку...» повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу робляться в тексті з позначенням їх порядкового номера в списку й сторінок через кому. Наприклад, [5, 234].

2. **Мультимедійний проект** – вид ІНДЗ, який передбачає володіння студентами мультимедійними технологіями. Проект повинен бути зроблений за допомогою відповідного програмного забезпечення. У ньому повинен міститися текст, що розкриває тему та зображення, що її ілюструють.

Студент повинен презентувати свій проект на занятті. Для контролю надається роздрукована та електронна копії.

3. **Реферування літератури** відображає зміст 2-3 статей з визначеної теми (теми вказані нижче). Студент повинен порівняти зміст статей, визначивши різні та спільні підходи авторів у розкритті проблем історико-туристичної географії. Обсяг реферування літератури має бути в межах 2-4 сторінки комп'ютерного набору на одній сторінці аркуша білого паперу формату А 4 (без списку літератури та додатків). До реферованої літератури додаються ксерокопії реферованих статей.

4. **Формування джерельної бази та бібліографії** з проблематики історико-туристичної географії України передбачає укладання переліку

досліджень (монографій, публікацій джерел, статей, рецензій), публікацій в ЗМІ та інтернет-публікацій із значних за хронологічним охопленням та проблематикою розділів історії української дипломатії, що відповідають змістовим модулям курсу. Його обсяг має становити 9-10 сторінок комп'ютерного набору на одній сторінці аркуша білого паперу формату А 4; база даних має бути сформована відповідно до вимог держстандарту (див. вище, п.1). Подається в електронному й роздрукованому вигляді.

Орієнтовна структура ІНДЗ:

- титульний аркуш;
- план реферату (зміст роботи із позначенням сторінок, на яких кожний з елементів плану викладений у рефераті);
- основна частина;
- список використаних джерел і літератури.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ п/п	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1.	Повнота розкриття теми	15
2.	Логічність викладу матеріалу (для п. 5, 6 логічність групування позицій)	5
3.	Оформлення, що відповідає вимогам	5
4.	Обсяг, що відповідає вимогам	5
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25 –30	Відмінно
Достатній	20 – 24	Добре
Середній	14 – 19	Задовільно
Низький	0 – 13	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історико-туристична географія України».

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Історико-туристична географія»

1. Туризмологія, туризмознавство, туристика
2. Рекреалогія: сучасний розвиток наукової дисципліни
3. Сучасна географія туризму
4. Туристична географія України
5. Рекреаційна географія: основні напрями досліджень
6. Основні методи досліджень в туристичній географії
7. Розвиток зародків туризму на теренах України до ХІХ ст.
8. Виникнення туристичної діяльності в Україні в ХІХ – на початку ХХ ст.

9. Туристична діяльність на теренах України в 20-30-их рр. ХХ ст.
10. Туризм у повоєнній Україні
11. Історичний туризм в Україні в 70-80-их рр. ХХ ст.
12. Історичний туризм у незалежній Україні
13. Проблеми розвитку історичного туризму в Україні
14. Історико-туристична географія в Україні: проблеми і тенденції розвитку
15. Історико-туристичні дослідження в Україні
16. Перспективи створення скансенів в Україні
17. Географія воєнно-меморіального туризму в Україні
18. Воєнно-історичний туризм, пов'язаний з діяльністю ОУН-УПА
19. Історичний туризм, пов'язаний з життям і діяльністю С. Бандери
20. Історичний туризм, пов'язаний з життям і діяльністю Р. Шухевича
21. Географія оборонних споруд на Галичині
22. Львів – центр історичного туризму
23. Географія замкового туризму на Львівщині
24. Ужгород – центр історичного туризму
25. Географія замкового туризму на Закарпатті
26. Географія оборонних споруд на Волині
27. Луцьк – центр історичного туризму
28. Острог – центр історичного туризму
29. Дубно – центр історичного туризму
30. Історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви»: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку
31. Кременецько-Почаївський історико-архітектурний заповідник: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку
32. Кам'янець-Подільський – вузол історичного туризму

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут лідерства та соціальних наук

РЕФЕРАТ

з курсу «Історико-туристична географія України»
на тему:
«Кам'янець-Подільський – центр історичного туризму»

Виконав(ла) студент(ка) курсу _____

(прізвище, ініціали)

Прийняв викладач _____

Київ – 2011

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ
Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Макс. число балів	Т.1	Т.2	Т.3	Всього	Т.3	Т.4	Т.5	Всього	Разом
1.	Відвідування лекцій	1	1	1	1	3	1	1	1	3	6
2.	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	3	1	1	1	3	6
3.	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	5	5	5	15	5	5	5	15	30
4.	Робота на семінарському занятті (в т. ч.: доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	10	10	10	10	30	10	10	10	30	60
5.	ІНДЗ	30									30
7.	Написання модульної контрольної роботи	25				25				25	50
8.	Всього		17	17	17	76	17	17	17	76	182
											182:75=2,43

Питання до підсумкового контролю з дисципліни «Історико-туристична географія України»

1. Поняття про туристичну та рекреаційну географію
2. Об'єкт і предмет туристичної географії України
3. Поняття про історико-туристичну географію
4. Основні методи досліджень в історико-туристичній географії
5. Виникнення і розвиток туризму в Україні
6. Основні етапи дослідження сфери туризму в Україні
7. Виникнення і розвиток туристичної та рекреаційної географії в Україні
8. Становлення історико-туристичної географії в Україні
9. Сучасні напрями досліджень в історико-туристичній географії України
10. Історичний туризм. Об'єкти історичного туризму
11. Туристично-країнознавча класифікація оборонних споруд України
12. Географія замкового туризму в Україні
13. Розміщення ресурсів для історичного туризму в Україні
14. Територіальна організація історичного туризму в Україні
15. Географія ресурсів для історичного туризму в Карпатському регіоні
16. Історико-туристична географія Львівщини
17. Історичний туризм у Львові
18. Туристична інфраструктура у Львівській області
19. Географія історичного туризму на Івано-Франківщині
20. Туристична інфраструктура у Івано-Франківській області
21. Історико-туристична географія Закарпаття
22. Туристична інфраструктура в Закарпатській області
23. Географія історичного туризму на Північній Буковині
24. Туристична інфраструктура в Чернівецькій області
25. Географія ресурсів для історичного туризму на теренах Волині
26. Історичний туризм у Луцьку
27. Історико-туристична географія Волинської області
28. Туристична інфраструктура у Волинській області
29. Історико-туристична географія Рівненщини
30. Туристична інфраструктура у Рівненській області
31. Історико-туристична географія Житомирщини
32. Туристична інфраструктура у Житомирській області
33. Географія ресурсів для історичного туризму на Поділлі
34. Історико-туристична географія Тернопільщини
35. Туристична інфраструктура у Тернопільській області
36. Історико-туристична географія Хмельниччини
37. Туристична інфраструктура у Хмельницькій області
38. Історичний туризм у Кам'янці-Подільському
39. Історико-туристична географія Вінничини
40. Туристична інфраструктура у Вінницькій області

ІХ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Джерела

20. Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-ІП від 8 червня 2000 р. (Редакція Закону № 2245-IV від 16 грудня 2004 р.).
21. Закон України «Про туризм» № 325/95 від 15 вересня 1995 р. (Редакція Закону 1282-IV від 18 листопада 2003 р.).
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про занесення пам'яток історії, монументального мистецтва та археології національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України» № 1761 від 27 грудня 2001 р.

Навчальна література

23. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К., 2001. – 395 с.
24. Івченко А.С. Вся Україна: Путівник. – К.: Картографія, 2008. – 655 с.
25. Київщинознавство: Навч. посіб. / Упор. Б.О. Чернов, О.І. Потапенко; За заг. наук. ред. В.П. Коцура. – К.: Міленіум, 2007. – 310 с.
26. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008. – 344 с.
27. Круль В.П. Краєзнавство: Історична географія: Конспект лекцій. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 107 с.
28. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.
29. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2007. – 352 с.
30. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. Ф.Д. Заставного – К.: Знання, 2008. – 575 с.
31. Рутинський М.Й. Географія туризму України: Навч.-метод. посіб. – К: ЦНЛ, 2004. – 160 с
32. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник. – Київ: Знання, 2008. – 390 с.
33. Туристичні об'єкти України: Навч. посіб. / Заг. ред. В.М. Лабскір. – Х.: НТК «ХПІ», 2002. – 175 с.
34. Федорченко В.К., Дьорова Т.Л. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 195 с. (у бібліотеці КМПУ)

Додаткова література

35. Басюк Д.І. Основи туризмології: Навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 204 с.
36. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. – К.: Палітра, 1998. – 120 с.
37. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти / Ред. О.І. Лугова. – К., 2002. – 162 с.
38. Волинь моя / Голов. ред. М. Сорока. – К.: Київська правда, 2001. – 287 с.

39. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. – Донецьк: Юго-Восток, 2001. – 269 с.
40. Денисюк В.Т. Волинь: Події. Факти. Цифри. Туристичні маршрути: Історико-краєзнавчий нарис. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – 109 с.
41. Ільїна О.В. Туризм. Рекреаційна географія: Поняття і терміни. – Луцьк: Терен, 2004. – 104 с.
42. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
43. Круль В.П. Краєзнавство: регіональний огляд: Конспект лекцій; Ч. 1-3. – Чернівці: ЧНУ, 2001-2003.
44. Кузьменко А.В., Черных А.П. Заповедные сокровища Каменных Могил. – Донецьк: ДИТБ – Норд-Пресс, 2007. – 176 с.
45. Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конференції / Відп. ред. Л.В. Баженов. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 512 с.
46. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів: 1997. – 259 с.
47. Наумов М.С. Республіка Крим: Севастополь, Ялта, Алушта, Бахчисарай, Феодосія: Путеводитель. – М.: Эдиториал УРСС, 2000. – 238 с.
48. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології: Навч. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
49. Основні тематичні напрями туристично-екскурсійних маршрутів України. – К., 2006. – 192 с.
50. Остапчук В.В. Історія туризму: Навч. посіб. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 143 с.
51. Павлов В.І., Черчик Л.М. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 122 с.
52. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2004. – 268 с.
53. Пам'ятки України: Історія та культура. Науково-популярний ілюстрований часопис / Голов. ред. А. Серіков. – К., 1996. – 144 с.
54. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років ХХ – початку ХХІ ст. – Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2005. – 600 с.
55. Рекреационные зоны и туристско-экскурсионные маршруты Донецкой области «Мой Донбасс». – Донецьк: ДИТБ, 2001. – 214 с.
56. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навч. посіб. – К: ЦУЛ, 2007. – 432 с.
57. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Туристичний комплекс Карпатського регіону України: Монографія. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 440 с.
58. Сажнева Н.М. Рекреаційна географія: Навч. посіб. – Мелітополь: Люкс, 2008. – 329 с.
59. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: Навч. посіб. – К., 2002. – 256 с.
60. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручник. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.

61. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2008. – 264 с.
62. Тімець О.В., Совгіра С.В. Основи рекреаційної географії: Природа, ресурсний потенціал регіонів: Навч. посіб. – К.: Наук. світ, 2005. – 253 с.
63. Трубчанінов С.В. Країна замків і фортець. – Кам'янець-Подільський: Оіум, 2007. – 56 с.
64. Туристично-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. ст. – Вип. 1-7. – К., 1998-2007.
65. Українське краєзнавство: сторінки історії / Дем'янчук Г.С., Дем'янчук Б.Г., Дем'янчук А.Г. та ін. – К.: Просвіта, 2006. – 296 с.
66. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2005. – 320 с.
67. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство: Навч. посіб. – К.: КНТ, 2006. – 296 с.

Електронні версії начальних посібників та підручників